

2. Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 301/2012 z 31. marca 2016 zrušuje a vec vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.

3. [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] priznáva náhradu trov právneho zastúpenia spolu v sume 269,58 € (slovom dvestošesťdesiatdeväť eur a päťdesiatosem centov), ktorú im je Najvyšší súd Slovenskej republiky povinný uhradiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu na účet advokáta JUDr. Mareka Radačovského, Žriedlova 3, Košice.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 2. septembra 2016 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovatelia“, v citáciách aj „navrhovatelia“), ktorou namietajú porušenie svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“)

- postupom Okresného súdu Námestovo (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 27/2011 a jeho rozsudkom z 21. septembra 2011 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“),

- postupom Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Co 403/2011 a jeho rozsudkom z 27. júna 2012 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“) a

- postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Cdo 301/2012 a jeho rozsudkom z 31. marca 2016 (ďalej len „rozsudok najvyššieho súdu“).

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovatelia boli žalobcami v súdnom konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 8 C 27/2011, v ktorom sa ako pozostalé blízke osoby po obeti dopravnej nehody na základe žaloby domáhali proti [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] ako vodičovi motorového vozidla (ďalej len „žalovaný v 1. rade“, v citáciách aj „odporca v 1. rade“) a obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], ako poisťovateľovi (ďalej len „žalovaná v 2. rade“, v citáciách aj „odporca v 2. rade“), náhrady nemajetkovej ujmy v sume 33 194 € s príslušenstvom z titulu „protiprávneho konania žalovaného v prvom rade, ktorý dňa [REDAKOVANÉ] usmrtil [REDAKOVANÉ], tak, že ho zrazil v obci [REDAKOVANÉ] svojím osobným motorovým vozidlom zn. [REDAKOVANÉ]“.

Sťažovatelia v sťažnosti poukazujú na tieto okolnosti:

„[REDAKOVANÉ] bol manžel sťažovateľky v 1. rade a otec sťažovateľov v 2.-5. rade.

Okresný súd Námestovo čiastočným rozsudkom zo dňa 21. 09. 2011 rozhodol tak, že súd na návrh navrhovateľov voči odporcovi 2. zamietol a návrh na prerušenie konania navrhovateľov zamietol.

Okresný súd na strane 3 svojho rozsudku konštatuje, že záväzok poisťovne plniť za poisteného nevzniká zo zákona, nejde o zákonné poistenie zodpovednosti za škodu, kedy by bolo potrebné príslušný vnútroštátny predpis vykladať s použitím eurokonformného výkladu ale sa jedná o povinné zmluvné poistenie charakteristické tým, že bez uzavretia poisťovnej zmluvy nemôže takýto záväzok poisťovni ani vzniknúť. Zároveň odmietol návrh sťažovateľov na prerušenie konania, pretože otázka pasívnej legitímácie odporcu 2. nezávisela na výklade európskych smerníc upravujúcich povinné zmluvné poistenie a preto nebol dôvod žiadať súdny dvor o rozhodnutie o predbežnej otázke.

Proti tomuto rozhodnutiu podali sťažovatelia odvolanie zo dňa 11. 10. 2011.

KS Žilina rozsudkom zo dňa 27. 06. 2012 rozhodnutie OS Námestovo potvrdil a voči svojmu rozsudku pripustil dovolanie.

Krajský súd dospel k záveru, že Okresný súd správne právne posúdil, že v zmysle zákona č. 381/2001 Z. z. je potrebné výklad pojmu škoda, resp. škoda na zdraví vykladať tak, že v sebe nezahŕňa aj nemajetkovú ujmu, tak ako ju chápe Občiansky zákonník v § 11 a § 13. Zároveň vo svojom rozsudku konštatuje, že smernicu nie je možné priamo aplikovať vo vzťahu voči jednotlivcom.

Proti rozsudku KS Žilina podali sťažovatelia dovolanie zo dňa 21. 07. 2012.

Najvyšší súd rozsudkom 3 Cdo/301/2012 zo dňa 31. 03. 2016 dovolanie sťažovateľov zamietol a návrh na prerušenie dovolacieho konania zamietol. “

Najvyšší súd v odôvodnení napadnutého rozhodnutia s poukazom na závery vyplývajúce z uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 168/2009 z 20. apríla 2011 konštatoval, že „[o]tázka pasívnej legitímácie poisťovne v konaní o náhradu nemajetkovej ujmy podľa § 13 nasl. Občianskeho zákonníka za zásah do ich osobnostných práv pozostalých spôsobený usmrtením blízkej osoby pri dopravnej nehode a jej krytia z povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla v zmysle zákona č. 381/2001 Z. z. už bola v rozhodovacej činnosti najvyššieho súdu riešená, a to uznesením z 20. apríla 2011 sp. zn. 4 Cdo 168/2009“.

Najvyšší súd v tejto súvislosti ďalej uviedol, že „[z] uvedeného rozhodnutia vyplýva záver o nedostatku pasívnej legitímácie poisťovne s poukazom na výklad ustanovenia § 4 ods. 2 písm. a/ zákona č. 381/2001 Z. z., v zmysle ktorého plnenie z povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla sa nevzťahuje na nárok navrhovateľov na náhradu nemajetkovej ujmy vyplývajúcej z § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka“.

Vzhľadom na už uvedené najvyšší súd „nezistil dôvody na odklon od názoru vysloveného najvyšším súdom vo vyššie uvedenom rozhodnutí, ktorý považuje za opodstatnený aj v prejednávanej veci“.

Najvyšší súd ďalej konštatoval, že «[p]redpokladom pre vyriešenie otázky pasívnej legitímácie odporkyne 2/ je posúdenie správnosti výkladu § 4 ods. 2 písm. a/ zákona

č. 318/2001 Z. z. [správne zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 381/2001 Z. z.“), pozn.]...», ktorý „vymedzuje rozsah poistného krytia, a to tým spôsobom, že pod písm. a/ až d/ ... obsahuje taxatívny výpočet prípadov, na ktoré sa vzťahuje poistné krytie a ktoré sú z hľadiska rozlíšenia toho, čo sa odškodňuje (okrem prípadu uvedeného pod písmenom c/) zhodné s právnou úpravou spôsobu a rozsahu náhrady škody spôsobenej prevádzkou motorových vozidiel obsiahnutou v Občianskom zákonníku (§ 442 a nasl.). Z takto vymedzeného rozsahu poistného krytia je zrejmé, že rozlišuje vecnú škodu, ktorá je v Občianskom zákonníku upravená v § 443 a škodu na zdraví, ktorú upravujú ustanovenia § 444 – § 449a Občianskeho zákonníka.“.

Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia ďalej vyplýva, že najvyšší súd sa zaoberal otázkou pojmového rozlíšenia medzi škodou ako majetkovou ujmom, ktorú možno objektívne vyjadriť všeobecným ekvivalentom a nemajetkovou ujmom, ktorá sa podľa „platného právneho stavu odškodňuje len v prípadoch osobitne stanovených v § 444“. Najvyšší súd preto uviedol, že ak dôjde ku „škode, resp... ujme na zdraví či živote..., vzniká poškodenému taxatívne vymedzený komplex práv na ich náhradu, resp. na ich zmiernenie. Tento komplex práv, ktorými sa odškodňuje tak vzniknutá majetková ujma, ako i vzniknuté určité stanovené druhy nemajetkovej ujmy, sa spravuje zvláštnym právnym režimom podľa § 444 až 449a Občianskeho zákonníka.“. Najvyšší súd na podporu svojej argumentácie poukázal aj na znenie dôvodovej správy prijatej k zákonu č. 381/2001 Z. z., podľa ktorej «„[r]ozsah poistenia zodpovednosti je v návrhu vymedzený s ohľadom na nároky vyplývajúce z tohto zákona, jednotlivé zložky náhrady škody a na územnú platnosť poistenia“».

Najvyšší súd v odôvodnení napadnutého rozhodnutia tiež uviedol, že „[p]redmetom ochrany osobnosti (§ 11 a nasl. Občianskeho zákonníka) je nehmotná hodnota ľudskej osobnosti. Podľa slovenskej právnej teórie právo na ochranu osobnosti predstavuje nemajetkové právo rýdzo osobnej povahy a je úzko späté s osobnosťou človeka. Subjektom tohto práva môže byť preto len fyzická osoba. Zásah do práva na ochranu osobnosti

sa zásadne odškodňuje v nepeňažnej forme. Možnosť priznať peňažnú náhradu za zásah do práva na ochranu osobnosti sa predpokladá až v prípade, ak sa primerané morálne zadostučinenie ukazuje ako nepostačujúce. Na rozdiel od odškodnenia v prípade zodpovednosti za škodu, pri určení výšky náhrady nemajetkovej ujmy v peňažnej forme súdom nestanovuje zákon žiadne medze a uplatňuje sa široká miera voľnej úvahy. Odlišnosť oboch inštitútov potvrdzuje aj samotné znenie § 16 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého, ak niekto neoprávneným zásahom do práva na ochranu osobnosti spôsobí inému škodu, zodpovedá za ňu podľa ustanovenia tohto zákona o zodpovednosti za škodu. Podstatou a účelom nemajetkovej ujmy v peniazoch je poskytnúť fyzickej osobe, ktorej osobnostné právo bolo porušené, priznanie peňažnej satisfakcie. Keďže skutočnú ujmu nie je možné presne zistiť (da sa len predpokladať), výška nemajetkovej ujmy sa nedá presne vyčíslit' a teda ani preukázať.“.

Na základe týchto úvah dospel najvyšší súd k záveru, že povinnosť žalovanej v 2. rade „na plnenie z povinného zmluvného poistenia sa nevzťahuje na nárok na náhradu nemajetkovej ujmy vyplývajúci z § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka a teda odporkyňa 2/ nie je v konaní o tomto nároku pasívne legitimovaná“.

Pokiaľ ide o sťažovateľmi uplatnenú námietku eurokonformného výkladu § 4 ods. 2 písm. a) zákona č. 381/2001 Z. z. v zmysle záverov vyplývajúcich z rozsudku Súdneho dvora Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor“) C-22/12 vo veci Kataríny Hassovej proti Rastislavovi Petříkovi a Blanke Holingovej (ďalej len „rozsudok Súdneho dvora vo veci Haasová a ďalší“), najvyšší súd odcitoval znenie právnej vety označeného rozsudku Súdneho dvora a uviedol, že vzhľadom na to, že Súdny dvor „nevyložil, či v rámci posudzovanej vnútroštátnej právnej úpravy poistného krytia povinného zmluvného poistenia je zahrnutá aj náhrada nemajetkovej ujmy spôsobená blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravnej nehode alebo nie“, tak ani nespochybnil „závery doterajšej judikatúry aplikujúcej vnútroštátne právo, v zmysle ktorého takáto náhrada nemajetkovej ujmy nespadá do povinného zmluvného poistenia“.

Proti rozsudku najvyššieho súdu podali sťažovatelia podľa čl. 127 ods. 1 ústavy sťažnosť, ktorú v súvislosti s namietaným porušením svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru odôvodňujú predovšetkým tým, že všeobecné súdy im nedali „odpoveď ani len na to, prečo vlastne nie je možné eurokomfortným výkladom v spojení s rozsudkom ESD vo veci Haasová ako aj ďalšou už ustálenou rozhodovacou praxou ESD dospieť k názoru že škodou resp. ujmu sa na účely zákona 381/2001 Z. z., ktorý je výsledkom transpozície motoristických smerníc Rady, sa rozumie alebo nerozumie škoda resp. ujma majetková aj nemajetková“.

Argumentujú tým, že „[z]áväzná právne akty EÚ majú prednosť pred zákonmi SR a v prípade, že nie je možné smernicu aplikovať priamo na daný prípad, je povinnosťou, nie možnosťou súdov vykladať vnútroštátne právo, tzv. eurokomfortným výkladom vo svetle znenia smerníc tak aby tieto neboli obranné o svoj účinok, aby bol dosiahnutý účel a zmysel, ktorý smernice sledujú“.

V tejto súvislosti ďalej uvádzajú:

„V prípade Ferreira Súdny dvor vo vzťahu k vyššie citovanému ustanoveniu Článku 3 ods. 1 Prvej smernice určil, že členské štáty sú povinné zabezpečiť, aby zodpovednosť za škodu uplatniteľná podľa ich vnútroštátneho práva bola krytá poistením v súlade s ustanoveniami troch vyššie uvedených smerníc (bod 29 rozsudku).

Vo veci Farrell súd poukázal na už existujúcu judikatúru vo veciach Candolin a Ruiz Bernáldez, v zmysle ktorých vnútroštátne ustanovenia, ktoré upravujú odškodnenie poistných udalostí vyplývajúcich z premávky vozidiel, nemôžu zbavovať tento článok (Článok 1 Tretej smernice) jeho potrebného účinku (bod 34 rozsudku).

V rozsudku Ruiz Bernáldez (bod 20 rozsudku) Súdny dvor uviedol, že Článok 3 ods. 1 prvej smernice bráni poisťovateľovi v možnosti odvolať sa na právne predpisy alebo zmluvné ustanovenia v snahe vylúčiť odškodnenie tretích osôb poškodených nehodou spôsobenou poisteným vozidlom. V nadväznosti na to Súdny dvor vo veci Candolin (bod 22 rozsudku) uviedol, že akýkoľvek iný výklad by umožnil členským štátom obmedziť odškodnenie tretích osôb poškodených dopravnými nehodami na určité okolnosti, čo sa snažia vylúčiť uvedené smernice. V bode 28 súd doplnil, že vnútroštátne ustanovenia, ktoré

upravujú odškodnenie nehôd vyplývajúcich z prevádzky motorových vozidiel, nemôžu obráť uvedené ustanovenia o ich potrebný účinok...

Zo znenia tzv. motoristických smerníc ako aj z relevantných rozhodnutí ESD k tejto problematike je zrejmé, že zmyslom a účelom smerníc je to, aby v prípade, že akýkoľvek občianskoprávny nárok uplatniteľný voči vodičovi, prevádzkovateľovi resp. zamestnávateľovi zamestnanca, ktorý viedol motorové vozidlo, ktorým bola spôsobená škoda na území daného členského štátu bol krytý povinným zmluvným poistením...“

Podľa sťažovateľov napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu došlo aj k porušeniu princípu právnej istoty. Sú toho názoru, že najvyšší súd „*v inom rozsudku konštatuje, že pôvodcom zásahu môže byť aj právnická osoba, alebo zamestnávateľ, alebo prevádzateľ, ktorý svoje osobné motorové vozidlo len požičal alebo poskytol inej osobe na nejaký účel a teda ide o osoby, ktoré sa priamo nepodieľajú na zásahu do osobnej integrity v dôsledku dopravnej nehody*“.

V súvislosti s namietaným porušením svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru sťažovatelia tvrdia, že „*arbitrárnymi závermi súdov o neexistencii pasívnej legitímácie poisťovateľa*“ došlo aj k neoprávnenému zásahu do ich základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, ktoré bolo namietanými rozhodnutiami označených súdov obmedzené v rozpore s ústavou, pretože ak ich nároky na náhradu nemajetkovej ujmy „*nebudú hradené poisťovateľom, budú súdy povinné sa zaoberať majetkovými pomermi fyzickej osoby, teda vodiča, ktorý pri dopravnej nehode zabil [REDAKOVANÉ] a vzhľadom na jeho insolventnosť budú sa snažiť využiť v čo najväčšej miere moderačné právo a prisúdiť čo najnižšie finančné odškodnenie pre sťažovateľov*“.

Namietané porušenie základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy sťažovatelia odôvodňujú takto:

„Pokiaľ súdy vo svojich rozhodnutiach tvrdia a najmä NS SR v dovolacom konaní, že ESD nedal odpoveď nato, čo sa rozumie škodou podľa motoristických smerníc Rady

a zákona č. 381/2001 Z. z., nič im nebránilo prerušiť konanie a preložiť prejudiciálnu otázku ESD, tak ako to sťažovatelia navrhovali vo svojich podaniach.“

Na základe už uvedeného sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„Okresný súd Námestovo v konaní o náhradu nemajetkovej ujmy vedenom pod sp. zn. 8 C/27/2011 porušil práva sťažovateľov... podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR na súdnu ochranu ako i čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd na spravodlivý proces, právo vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy SR a právo na zákonného sudcu podľa čl. 48 odsek 1 Ústavy SR.

Krajský súd Žilina v konaní o náhradu nemajetkovej ujmy vedenom pod sp. zn. 7 Co/403/2011 porušil právo sťažovateľov... podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR na súdnu ochranu ako i čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd na spravodlivý proces, právo vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy SR a právo na zákonného sudcu podľa čl. 48 odsek 1 Ústavy SR.

Najvyšší súd SR v konaní o náhradu nemajetkovej ujmy vedenom pod spisovou značkou 3 Cdo/301/2012 porušil právo sťažovateľov... podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR na súdnu ochranu ako i čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd na spravodlivý proces, právo vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy SR a právo na zákonného sudcu podľa čl. 48 odsek 1 Ústavy SR.

Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 31. 03. 2016 3 Cdo/301/2012 v spojení s rozsudkom Krajského súdu Žilina zo dňa 27. 06. 2012 č. k. 7 Co/403/2011 v spojení s rozsudkom Okresného súdu Námestovo zo dňa 21. 09. 2011 č. k. 8 C/27/2011, sa zrušujú a vec sa vracia Okresnému súdu Námestovo na ďalšie konanie.

Sťažovateľom sa priznáva právo na náhradu trov konania a trov právneho zastúpenia (2 úkony po 127,16 € a 2x paušál po 7,63 €), ktorý je Okresný súd Námestovo povinný vyplatiť ich právnenému zástupcovi do jedného mesiaca odo dňa právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd sťažnosť sťažovateľov predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí a uznesením č. k. II. ÚS 695/2017-22 z 10. novembra 2017 ju podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) v časti namietaného porušenia ich základných práv podľa čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Cdo 301/2012 a jeho rozsudkom z 31. marca 2016 prijal na ďalšie konanie a vo zvyšnej časti sťažnosť odmietol pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

Následne spolu s prípisom č. k. II. ÚS 695/2017-31 z 13. februára 2018 ústavný súd doručil predsedníčke najvyššieho súdu uznesenie č. k. II. ÚS 695/2017-22 z 10. novembra 2017, ktorým prijal na ďalšie konanie sťažnosť sťažovateľov, a vyzval ju, aby sa k sťažnosti písomne vyjadrila a zároveň oznámila, či trvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Ústavný súd zároveň požiadal predsedníčku krajského súdu o zaslanie súdneho spisu sp. zn. 3 Cdo 301/2012.

Ústavný súd ďalej prípisom č. k. II. ÚS 695/2017-33 z 13. februára 2018 požiadal predsedníčku okresného súdu o zaslanie súdneho spisu vedeného na tomto súde pod sp. zn. 8 C 27/2011. Predsedníčka okresného súdu v reakcii na označenú žiadosť ústavného súdu doručila 26. februára 2018 označený súdny spis okresného súdu.

Predsedníčka najvyššieho súdu na výzvu ústavného súdu vo svojom prípise č. k. KP 3/2018-14 zo 17. apríla 2018 (doručenom ústavnému súdu 27. apríla 2018) nad rámec dôvodov uvedených v odôvodnení napadnutého rozsudku najvyššieho súdu uvádza, že „[v] rozhodovacej praxi Najvyššieho súdu Slovenskej republiky došlo k odklonu od tohto názoru v tom zmysle, že pojem škoda vykazuje aj nemateriálne znaky a aj nemajetkovú ujmu podľa § 13 Občianskeho zákonníka možno zahrnúť pod škodu na zdraví. Najvyšší súd v rozsudku sp. zn. 6 M Cdo 1/2016 z 31. 7. 2017 uviedol, že pri výklade pojmu škoda pre účely zák. č. 381/2001 Z. z. treba vychádzať z chápania tohto pojmu v komunitárnom práve, pretože citovaný zákon bol výsledkom transpozície smerníc Európskej únie, ktoré boli nahradené toho času platnou smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2009/103/ES zo 16. septembra 2009 o poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel a o kontrole plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti... K zhodným záverom dospel najvyšší súd aj ďalších rozhodnutiach a to, uznesení sp. zn. 6 Cdo 143/2017 z 27. 2. 2018 a uznesení sp. zn. 6 Cdo 2016/2017 z 27. 2. 2018, kde súčasne vyslovil, že rozhodnutia ESD C-22/12 vo veci Haasová a Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 474/2016... ako aj rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 M Cdo 1/2016, predstavujú ustálenú prax v riešení otázky pasívnej legitímácie poisťovne v spore o náhradu nemajetkovej ujmy pozostalých obete dopravnej nehody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla.“

Predsedníčka najvyššieho súdu následne konštatovala, že „ponecháva rozhodnutie o sťažnosti na úvahe ústavného súdu...“, a ústavnému súdu oznámila, že „súhlasí s upustením od ústneho pojednávania“.

Prípisom č. k. II. ÚS 695/2017-41 z 9. mája 2018 ústavný súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľov, aby oznámil, či trvá na konaní ústneho pojednávania, a zároveň mu zaslal na vedomie a prípadné zaujatie stanoviska vyjadrenie najvyššieho súdu č. k. KP 3/2018-14 zo 17. apríla 2018. Právny zástupca sťažovateľov v podaní doručenom ústavnému súdu 18. mája 2018 oznámil, že sťažovatelia netrvajú na ústnom pojednávaní a súhlasia s tým, aby ústavný súd upustil od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti.

Právny zástupca sťažovateľov vo svojej replike k vyjadreniu najvyššieho súdu zo 17. apríla 2018 neuviedol nič, čo by mohlo prispieť k ďalšiemu objasneniu veci.

Vzhľadom na oznámenia právneho zástupcu sťažovateľov a predsedníčky najvyššieho súdu, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, ústavný súd využil možnosť podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde a upustil od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich argumentáciou dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie vo veci namietaného porušenia práv sťažovateľov podľa označeného článku ústavy a dohovoru, poukazujúc aj na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou v sťažnosti namietaného porušenia označených práv (m. m. I. ÚS 157/02, I. ÚS 66/03), a preto ďalej konal bez nariadenia ústneho pojednávania.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 20 ods. 1 prvej vety ústavy každý má právo vlastniť majetok.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 48 ods. 1 prvej vety ústavy nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru prvej vety každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom

zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Ústavný súd si pri výklade základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na spravodlivé súdne konanie, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v oprávnení každého domáhať sa ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú [čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy (IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 214/04, II. ÚS 249/2011, IV. ÚS 295/2012)].

Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu predpokladá, že účastníkovi súdneho konania sa súdna ochrana poskytne v zákonom predpokladanej kvalite, pričom výklad a používanie príslušných zákonných ustanovení musí v celom rozsahu rešpektovať uvedené základné právo účastníkov garantované v čl. 46 ods. 1 ústavy (IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 214/04, II. ÚS 249/2011, IV. ÚS 295/2012).

Výklad a aplikácia zákonných predpisov zo strany všeobecných súdov musí byť preto v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu, ktorým je poskytnutie materiálnej ochrany zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov konania. Aplikáciou a výkladom týchto ustanovení nemožno obmedziť toto základné právo v rozpore s jeho podstatou a zmyslom (IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 214/04, II. ÚS 249/2011, IV. ÚS 295/2012).

Pokiaľ ide o základné práva a slobody, ústava rozdeľuje ochranu ústavnosti medzi všeobecné súdy a ústavný súd. Systém tejto ochrany je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany základným

právam a slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (čl. 144 ods. 1 a 2 ústavy a čl. 152 ods. 4 ústavy) (IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 214/04, II. ÚS 249/2011, IV. ÚS 295/2012).

Z konštantnej rozhodovacej činnosti ústavného súdu vyplýva, že ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00, mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutia všeobecných súdov, ak v konaniach, ktoré im predchádzali, alebo samotnými rozhodnutiami došlo k porušeniu základného práva alebo slobody, pričom skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom preskúmania vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 13/00, I. ÚS 17/00).

Tieto zásady týkajúce sa vzťahu ústavného súdu a všeobecných súdov pri ochrane ústavnosti, ktoré možno vyvodit' z doterajšej konštantnej judikatúry ústavného súdu, boli relevantné aj v danej veci.

Vychádzajúc z argumentácie sťažovateľov, vyjadrenia predsedníčky najvyššieho súdu, spisovej dokumentácie, vo vzťahu k jednotlivým námietkam sťažovateľov ústavný súd uvádza:

III.1 K namietanému porušeniu sťažovateľmi označených práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru

Z obsahu sťažnosti vyplýva že jej podstatou je námietka sťažovateľov, podľa ktorej sa najvyšší súd v odôvodnení svojho rozhodnutia dostatočným spôsobom nevysporiadal s ich dovolacou argumentáciou tým, že im neposkytol odpoveď na to, prečo „*nie je možné eurokomfortným výkladom v spojení s rozsudkom ESD vo veci Haasová ako aj ďalšou už ustálenou rozhodovacou praxou ESD dospieť k názoru že škodou resp. ujmom sa na účely zákona 381/2001 Z. z, ktorý je výsledkom transpozície motoristických smerníc Rady, sa rozumie alebo nerozumie škoda, resp. ujma majetková aj nemajetková*“.

V nadväznosti na už uvedené ústavný súd zdôrazňuje, že integrálnou súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom právnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (m. m. IV. ÚS 115/03, III. ÚS 60/04). V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje aj na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva, z ktorej vyplýva, že právo na spravodlivé súdne konanie zahŕňa aj právo na určitú kvalitu odôvodnenia súdneho rozhodnutia. To však neznamena, že na každý argument sťažovateľa je súd povinný dať podrobnú odpoveď. Splnenie povinnosti odôvodniť rozhodnutie je preto vždy posudzované so zreteľom na konkrétny prípad (m. m. Georgidias v. Grécko z 29. 5. 1997, Recueil III/1997). Obdobne ESLP v rozsudku Ruiz Torija v. Španielsko z 9. 12. 1994, Annuaire, č. 303-B uviedol, že právo na spravodlivý súdny proces nevyžaduje, aby súd v rozsudku reagoval na každý argument prednesený v súdnom konaní. Stačí, aby reagoval na ten argument (argumenty), ktorý je z hľadiska výsledku súdneho rozhodnutia považovaný za rozhodujúci.

V súlade s uvedeným je teda povinnosťou všeobecného súdu uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť

a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (m. m. III. ÚS 328/05, III. ÚS 116/06).

Úlohou ústavného súdu bolo preskúmať, či najvyšší súd spôsobom odôvodnenia napadnutého rozhodnutia dostatočne odôvodnil, prečo neaplikoval pravidlá vyplývajúce z únievého práva, a teda či napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu nevykazuje znaky svojvoľnosti alebo zjavnej neodôvodnenosti. V tejto súvislosti ústavný súd považuje za potrebné zaoberať sa aj otázkou, či vnútroštátna právna úprava nebráni takému výkladu pojmu „škoda na zdraví“ uvedenému v zákone č. 381/2001 Z. z., ktorý by bol v súlade so znením a cieľmi tzv. troch motoristických smerníc [smernicou Rady 72/166/EHS z 24. apríla 1972 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú motorovými vozidlami a kontroly plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti (ďalej len „prvá smernica“), smernicou Rady 84/5/EHS z 30. decembra 1983 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel, zmenenej a doplnenej smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2005/14/ES z 11. mája 2005 (ďalej len „druhá smernica“), smernica Rady 90/232/EHS zo 14. mája 1990 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel (prvá smernica, druhá smernica a tretia smernica spoločne ďalej len „smernice“)], v súčasnosti nahradených platnou smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2009/103/ES zo 16. septembra 2009 o poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel a o kontrole plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti tak, aby sa plne dosiahol nimi sledovaný výsledok.

Z citovanej časti odôvodnenia napadnutého rozhodnutia vyplýva, že najvyšší súd svoje úvahy súvisiace s vymedzením pojmových odlišností medzi náhradou nemajetkovej škody na strane jednej a majetkovej škody na strane druhej a ich odlišného systematického zaradenia v rámci vnútroštátnej právnej regulácie uzatvoril s poukazom na právnu vetu vyplývajúcu zo slovenského prekladu rozsudku Súdneho dvora vo veci Haasová konštatovaním, podľa ktorého „[k]edže slovenské právo neupravuje takúto náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej obetiam usmrteným pri dopravných nehodách v rámci

úpravy zodpovednosti poisteného za škodu, nie je potrebné, aby tento nárok bol v zmysle rozsudku zahrnutý v poistnom krytí z povinného zmluvného poistenia“.

Najvyšší súd v reakcii na námietku sťažovateľov o povinnosti eurokonformného výkladu zákona č. 381/2001 Z. z. v zmysle záverov vyplývajúcich z rozsudku Súdneho dvora vo veci Haasová a ďalší argumentačne pracoval iba s právnou vetou vyjadrenou v označenom rozsudku Súdneho dvora, ktorú interpretoval bez zohľadnenia širšieho skutkového a právneho kontextu, ktorý bol pre Súdny dvor rozhodujúci pre jej formuláciu, pričom pojmy v nej obsiahnuté interpretoval iba s ohľadom na pojmové a systematické špecifiká vyplývajúce z Občianskeho zákonníka.

V tejto súvislosti ústavný súd považuje za potrebné uviesť, že z odôvodnenia rozsudku Súdneho dvora Haasová a ďalší vyplýva, že Súdny dvor posudzoval jednak otázku, či náhrada nemajetkovej ujmy spadá do systému povinného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel regulovaného v označených smerniciach a jednak či rozsah tohto poistenia dopadá aj na nepriame obeť dopravných nehôd.

Pri posudzovaní otázky, či náhrada nemajetkovej ujmy spadá do systému povinného poistenia, sa Súdny dvor po zistení, že *«rôzne jazykové verzie článku 1 ods. 1 druhej smernice v podstate používajú pojem „ujma na zdraví“, ako aj pojem „osobná ujma“*», zaoberal účelom a štruktúrou týchto ustanovení únievého práva, pričom následne konštatoval, že *«tieto pojmy dopĺňajú pojem „škoda na majetku“, a..., že uvedené ustanovenia a smernica sa snažia najmä o posilnenie ochrany obetí*». Na základe uvedeného dospel k záveru, že za týchto okolností je potrebné uplatniť *„extenzívny výklad uvedených pojmov“* a pod pojem škoda na zdraví zahrnúť akúkoľvek ujmu, *„ak jej náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu upravuje vnútroštátne právo uplatniteľné v danom spore, ktorá bola spôsobená zásahom do osobnej integrity, čo zahŕňa tak fyzickú, ako aj psychickú traumu“*. V tejto súvislosti považuje ústavný súd za vhodné poukázať aj na príslušnú časť odôvodnenia označeného rozsudku Súdneho dvora v jeho anglickej jazykovej verzii, z obsahu ktorého vyplýva, že pojem „ujma na zdraví“ zahŕňa akúkoľvek

ujmu za predpokladu, že právo na jej náhradu je súčasťou občianskoprávnej zodpovednosti poisteného podľa vnútroštátneho práva aplikovateľného na danú vec, vychádzajúcou zo zásahu do osobnej integrity, ktorá zahŕňa fyzickú, ako aj psychickú ujmu („... *the notion of ‘personal injuries’ covers any type of damage, in so far as compensation for such damage is provided for, as part of the civil liability of the insured, under the national law applicable in the dispute, resulting from an injury to physical integrity, which includes both physical and psychological suffering.*“). Obdobne aj z obsahu nemeckej jazykovej verzie vyplýva, že povinné zmluvné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel musí pokrývať nemajetkovú ujmu, ktorú utrpeli blízke osoby, v rozsahu, v akom je táto náhrada upravená v rámci občianskoprávnej zodpovednosti poistenca vo vnútroštátnom práve uplatniteľnom vo veci samej („... *dass die obligatorische Kraftfahrzeug-Haftpflichtversicherung immaterielle Schäden von Personen, die den Todesopfern eines Verkehrsunfalls nahestanden, decken muss, soweit dieser Schadensersatz aufgrund der zivilrechtlichen Haftung des Versicherten in dem auf den Ausgangsrechtsstreit anwendbaren nationalen Recht vorgesehen ist.*“).

Z komparatívnej analýzy uvedených jazykových znení citovanej časti rozsudku Súdneho dvora vyplýva, že anglická a nemecká jazyková verzia pojmovo nepoužívajú slovné spojenie „na základe zodpovednosti poisteného za škodu“, ktorého izolovaná interpretácia nezohľadňujúca celé odôvodnenie rozsudku Súdneho dvora vo veci Haasová a ďalší a reflektujúca iba špecifika vnútroštátnej právnej úpravy môže pri povrchnej analýze danej problematiky viesť k záveru, že náhrada nemajetkovej ujmy spadá do rozsahu poistného krytia iba vtedy, ak je uplatňovaná na základe ustanovení Občianskeho zákonníka upravujúcich prípady všeobecnej alebo osobitnej zodpovednosti za škodu. Uvedená argumentácia bola navyše aj súčasťou stanoviska vlády Slovenskej republiky vo veci Haasová a ďalší. Naproti tomu anglické a nemecké jazykové znenie vychádzajúce z predpokladu, že náhrada nemajetkovej ujmy za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla je krytá povinným poistením, ak právo na jej náhradu je súčasťou občianskoprávnej zodpovednosti poisteného, posúva úvahu o rozsahu poistného krytia do inej roviny a lepšie vystihuje to, čo Súdny dvor v odôvodnení svojho rozhodnutia vo veci Haasová a ďalší vyjadril.

Ako už bolo naznačené, Súdny dvor sa v odôvodnení označeného rozsudku vysporiadal aj s konkrétnym argumentom predloženým vládou Slovenskej republiky, ktorý bol zároveň aj východiskom úvah najvyššieho súdu pri posudzovaní označenej veci, v rámci ktorého vláda Slovenskej republiky poukázala na odlišné systematické zaradenie právnej úpravy nemajetkovej ujmy v rámci Občianskeho zákonníka od právnej úpravy regulujúcej zodpovednosť za škodu, na ktorú odkazujú smernice.

Súdny dvor v reakcii na tento argument predložený vládou Slovenskej republiky považoval za rozhodujúce iba to, že zodpovednosť poisteného na náhradu nemajetkovej ujmy podľa vnútroštátneho práva vznikla na základe dopravnej nehody a mala občianskoprávnu povahu, na základe čoho potom dospel k záveru, že *„nič nenasvedčuje, že na túto zodpovednosť sa nevzťahuje vnútroštátne hmotné právo zodpovednosti za škodu, na ktoré odkazujú uvedené smernice“*.

V tejto súvislosti ústavný súd považuje za vhodné poukázať aj na argumentáciu obsiahnutú v návrhoch generálneho advokáta Nillo Jääskinena vo veci Haasová a ďalší, z obsahu ktorých vyplýva, že *„[p]odľa už citovanej ustálenej judikatúry musí byť nepochybne akákoľvek zodpovednosť za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, teda zodpovednosť, ktorá je upravená vnútroštátnym právnym poriadkom, pokrytá poistením. Podľa mňa sa však táto zásada má chápať výlučne v tom zmysle, že vnútroštátna právna norma o poistení nemôže z pokrytia vylúčiť niektoré typy škôd alebo niektoré kategórie poškodených, ak sa obeť môžu s cieľom získať náhradu škody dovolávať zodpovednosti poisteného za škodu.“*

Pokiaľ ide o posúdenie osobného rozsahu prvej smernice aj na nepriame obeť dopravných nehôd, Súdny dvor v odôvodnení označeného rozsudku zreteľne uviedol, že *„ochrana, ktorá musí byť zaručená podľa tejto smernice, platí pre akúkoľvek osobu, ktorá je podľa vnútroštátneho práva zodpovednosti za škodu oprávnená na náhradu škody spôsobenej motorovými vozidlami“*. Anglická jazyková verzia odôvodnenia rozsudku Súdneho dvora vo veci Haasová a ďalší za okruh oprávnených osôb označuje každého, kto je oprávnený podľa vnútroštátneho práva upravujúceho občianskoprávnu zodpovednosť

na náhradu škody spôsobenú motorovými vozidlami („... *anyone who is entitled, under national civil liability law, to compensation for damage caused by motor vehicles.*“).

Z už uvedeného, a to najmä po zohľadnení celého odôvodnenia rozsudku Súdneho dvora, jeho odlišných jazykových verzií, ako aj špecifik vyplývajúcich z autonómneho charakteru únievého práva a s tým spojenej potreby jeho jednotného výkladu, možno urobiť niekoľko čiastkových záverov, ktoré sú relevantné pre danú vec.

Súdny dvor na pozadí svojej ustálenej rozhodovacej činnosti (pozri najmä rozsudky z 18. 10. 2011, Brüstle, C-34/10, Zb. s. I-09821, bod 25 (veľká komora Súdneho dvora), z 18. 1. 1984, Ekro, 327/82, Zb. s. 107, bod 11; z 19. 9. 2000, Linster, C-287/98, Zb. s. I-6917, bod 43; zo 16. 7. 2009, Infopaq International, C-5/08, Zb. s. I-6569, bod 27, a z 21. 10. 2010, Padawan, C-467/08, Zb. s. I-10055, bod 32) a v súlade s požiadavkou jednotného uplatňovania únievého práva a zásady rovnosti (porovnaj čl. 9 Zmluvy o Európskej únii a čl. 20 Charty základných práv Európskej únie) autonómnym spôsobom (nezávisle od vnútroštátneho práva niektorého členského štátu) vymedzil obsah pojmu „škoda na zdraví“ použitý v označených smerniciach. Tento pojem z hľadiska jeho vecného rozsahu konkretizoval tak, že pokrýva aj náhradu nemajetkovej ujmy v prípade, ak jej náhrada je podľa hmotného vnútroštátneho práva súčasťou občianskoprávnej zodpovednosti poisteného. Uvedený záver jednoznačne vyplýva z celkového kontextu odôvodnenia rozsudku Súdneho dvora vo veci Haasová a ďalší v slovenskej jazykovej verzii, pričom tento záver dopĺňa aj znenie právnej vety v anglickej a nemeckej jazykovej verzii označeného rozsudku Súdneho dvora.

Pokiaľ ide o personálny rozsah prvej smernice Súdny dvor konštatoval, že za poškodenú osobu je potrebné považovať akúkoľvek osobu vrátane nepriamej obeť dopravnej nehody za predpokladu, že táto osoba je podľa vnútroštátneho práva upravujúceho občianskoprávnu zodpovednosť poisteného oprávnená na náhradu škody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla.

Napokon Súdny dvor uviedol, že diferenciácia založená na odlišnom systematickom zaradení normatívnej úpravy týkajúcej sa zásahov do ochrany osobnosti a normatívnej úpravy týkajúcej sa zodpovednosti za škodu v pravom slova zmysle a ich pojmovej odlišnosti na úrovni vnútroštátnej právnej úpravy, nie je pre účely vymedzenia rozsahu poistného krytia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla z pohľadu úniovej úpravy relevantná.

Zo záväzku lojálnej spolupráce medzi Európskou úniou a členskými štátmi (čl. 4 ods. 3 Zmluva o Európskej únii) vyplýva povinnosť nositeľov verejnej moci (vrátane súdov) prijímať v rozsahu ich právomocí opatrenia všeobecnej alebo osobitnej povahy na dosiahnutie cieľa predpokladaného smernicou. Vnútroštátne súdy sú preto povinné zaručiť právnu ochranu vyplývajúcu pre jednotlivcov z únievého práva a zabezpečiť jeho uplatnenie v plnom rozsahu. Uvedené platí o to viac, keď sa vnútroštátny súd zaoberá vecou týkajúcou sa použitia vnútroštátnych právnych predpisov, ktoré sú výsledkom transpozície smernice ktorá jednotlivcom priznáva práva.

Jedným z nástrojov systémového prepojenia únievého práva s vnútroštátnym právom členských štátov je zásada eurokonformnej interpretácie resp. nepriameho účinku smernice, ktorú Súdny dvor objasnil a s odvolaním sa na svoju predchádzajúcu judikatúru rozviedol a ďalej konkretizoval vo veci Pfeiffer a ďalší (spojené veci C-397/01 až C-403/01) tak, že „[p]ri použití vnútroštátneho práva, najmä ustanovení právnej úpravy špeciálne prijatej na vykonanie požiadaviek vyplývajúcich zo smernice, musí vnútroštátny súd vykladať vnútroštátne právo v najvyššej možnej miere v zmysle znenia a cieľov tejto smernice, aby sa dosiahol ňou sledovaný výsledok, ako aj súlad s článkom 249 tretím pododsekom ES...“.

Z uvedeného vyplýva, že vnútroštátny súd je povinný zdržať sa takého výkladu vnútroštátnych ustanovení prijatých na vykonanie príslušnej smernice, ktorý by bol v rozpore s autonómnym právnym poriadkom, naopak, má usilovať o taký výklad vnútroštátneho práva, ktorý nevedie k výsledku, ktorý je v rozpore s cieľom predpokladaným smernicou. Požiadavka eurokonformného výkladu vnútroštátneho práva prijatého pre účely transpozície smernice tak predstavuje nástroj, ktorý je spôsobilý posunúť

významový obsah právnej normy vnútroštátneho práva do inej roviny, a to aj bez jeho vonkajšej textuálnej zmeny, pričom pozitívnou externalitou tohto prístupu je zabezpečenie koherencie medzi vnútroštátnou a úniou právnou úpravou.

Označená povinnosť vyplývajúca z judikatúry Súdneho dvora interpretovať vnútroštátne právo v najvyššej možnej miere v zmysle znenia a cieľov príslušnej smernice nemá absolútnu prednosť. Limitom tejto povinnosti je zákaz takého výkladu a aplikácie vnútroštátneho práva vo svetle úniového práva, ktorý by bol *contra legem*. Nie je povinnosťou vnútroštátneho súdu vyplývajúcou z úniového práva aplikovať únie právo proti zmyslu vnútroštátneho práva (*contra legem*), pretože inak by priznal smernici priamy účinok, na druhej strane je potrebné uviesť, že ak bude mať vnútroštátny súd k dispozícii dva rovnocenné výklady, z ktorých jeden bude súladný so zmyslom a účelom smernice a druhý nie, bude jeho povinnosťou dať prednosť tomu výkladu, ktorý je konformný so zmyslom a účelom smernice.

Z uvedeného dôvodu považuje ústavný súd za potrebné predovšetkým analyzovať tú časť odôvodnenia napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu, v rámci ktorej sa zaoberal obsahovým vymedzením pojmu „škoda“ a jeho štrukturálnym vyjadrením v rámci právnej úpravy obsiahnutej v Občianskom zákonníku. S najvyšším súdom možno čiastočne súhlasiť iba v tom, že ani „[z]ákon č. 381/2001 Z. z. a ani Občiansky zákonník pojem škody nedefinujú...“, nemožno však s ním súhlasiť v tom, aké dôsledky z tejto skutočnosti vyvodil. Občiansky zákonník v § 442 pojem „škoda“ síce priamo nedefinuje, ale vymedzuje ju nepriamo, a to tým spôsobom, že ustanovuje rozsah jej náhrady (nahrádza sa skutočná škoda a ušlý zisk), pričom na § 442 nadväzujú ďalšie ustanovenia Občianskeho zákonníka, ktoré ďalej konkretizujú povahu nárokov na náhradu škody a rozsah ich náhrady. V tejto súvislosti je predovšetkým relevantné znenie § 444 Občianskeho zákonníka, z obsahu ktorého vyplýva, že pri škode na zdraví sa jednorazovo odškodňujú bolesti poškodeného a sťaženie spoločenského uplatnenia, teda zjavne nároky svojou povahou nehmotného charakteru, čo signalizuje, že Občiansky zákonník vo všeobecnej rovine v súvislosti používaním pojmu „škoda“ nerobí žiadny rozdiel medzi hmotnou (materiálnou) a nehmotnou (imateriálnou) škodou. Keďže Občiansky zákonník nie je konzistentný pri

používaní pojmov škoda a ujma, nemožno z tejto skutočnosti robiť ďalekosiahle závery v tom smere, že škodou je v zmysle občianskoprávnej úpravy len hmotná (materiálna) ujma. Z uvedeného, a to v rozpore so záverom najvyššieho súdu, potom vyplýva, že Občiansky zákonník významovo s pojmom škoda nespája iba materiálnu škodu, čo v okolnostiach danej veci znamená, že z právnej úpravy obsiahnutej v Občianskom zákonníku ani z právnej úpravy obsiahnutej v zákone č. 381/2001 Z. z. nevyplýva nič, čo by bránilo takej interpretácii pojmu „škoda“, ktorý by v rámci svojho obsahu zahŕňal škodu majetkovú, ako aj škodu nemajetkovú. Ústavný súd v tejto súvislosti konštatuje, že práve otvorená textúra pojmu „škoda“ v naznačenom zmysle vytvára možnosť jeho významovej modifikácie, a tým aj dosiahnutia jeho koherencie v rámci právneho poriadku.

Z celkovej argumentačnej koncepcie najvyššieho súdu ďalej vyplýva, že najvyšší súd konkretizoval rozsah pojmu „škoda na zdraví“ uvedený v § 4 ods. 2 písm. a) zákona č. 381/2001 Z. z. s poukazom na znenie § 444 Občianskeho zákonníka. V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že interpretačný záver najvyššieho súdu, ktorý pojmu „škoda na zdraví“ použitom v Občianskom zákonníku a zákone č. 381/2001 Z. z. priradil ten istý obsah, je síce na prvý pohľad v súlade s interpretačnou zásadou zákazu polysémického výkladu, ktorú najvyšší súd naplnil, avšak táto problematika je oveľa širšia. Hranice použiteľnosti označenej interpretačnej zásady nie sú ani v rámci právnej teórie jednoznačné v tom smere, či jej uplatnenie sa obmedzuje iba na pôsobnosť v rámci konkrétneho právneho predpisu alebo jej použitie sa vzťahuje na celé právne odvetvie. Čo je však podstatné, je to, že ide o zásadu používanú v rámci jazykového výkladu a vo svojej podstate ide o bližšiu konkretizáciu princípu doslovného výkladu normatívneho textu.

V okolnostiach danej veci proti tejto zásade stojí v kolízii princíp teleologickej/hodnotovej a systematickej koherencie vnútroštátnej právnej úpravy prijatej pre účely vykonania smernice s úniou právnou úpravou. V označenom prípade tak v abstraktnej rovine ide o napätie/kolíziu medzi požiadavkou teleologickej/hodnotovej a systematickej koherencie vnútroštátnej právnej úpravy s úniou úpravou na jednej strane a terminologickej koherencie pojmov používaných v rámci vnútroštátnej právnej úpravy

na strane druhej, pričom je zároveň zrejmé, že túto kolíziu možno v okolnostiach danej veci vyriešiť iba uprednostnením jedného alebo druhého princípu.

V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že ústavný súd sa v rámci svojej rozhodovacej činnosti vyjadril k vzájomnému vzťahu medzi jazykovými výkladovými metódami a teleologickými/hodnotovo orientovanými metódami výkladu, prípadne systematickými výkladovými metódami v tom zmysle, že jazykový výklad môže predstavovať len prvotné priblíženie sa k obsahu právnej normy, ktorej nositeľom je interpretovaný právny predpis; na overenie správnosti či nesprávnosti výkladu, resp. na jeho doplnenie či spresnenie potom slúžia ostatné interpretačné prístupy, najmä teleologický a systematický výklad vrátane ústavne konformného a eurokonformného výkladu, ktoré sú spôsobilé v kontexte racionálnej argumentácie predstavovať významný korektív pri zistení obsahu a zmyslu aplikovanej právnej normy (IV. ÚS 92/2012, I. ÚS 351/2010, m. m. I. ÚS 306/2010).

Ústavný súd nevidí žiaden zmysluplný dôvod, aby v okolnostiach danej veci bola kolízia jednotlivých výkladových metód modifikovaná a použitá iným než už naznačeným spôsobom.

Uvedené vo svojich dôsledkoch znamená, že pojem „škoda na zdraví“ použitý v § 444 Občianskeho zákonníka a v § 4 ods. 2 písm. a) zákona č. 381/2001 Z. z. je síce v zmysle záverov najvyššieho súdu používaný v rámci vnútroštátneho právneho poriadku v jednom význame, ale takýmto postupom dochádza zároveň k porušeniu ústavného princípu, podľa ktorého majú byť vnútroštátne právne predpisy interpretované súladne s princípmi európskej integrácie a spolupráce úniových orgánov a orgánov členského štátu, a v širších súvislostiach aj k porušeniu medzinárodných záväzkov, ktoré Slovenská republika na seba v súvislosti so svojím členstvom v Európskej únii prevzala. Takejto interpretácii pojmu „škoda na zdraví“ nielenže v okolnostiach danej veci chýba zmysluplné právne a teoreticky udržateľné zdôvodnenie, ale bez bližšej argumentácie narúša vnútornú koherenciu vnútroštátnej právnej úpravy s úniovou právnou úpravou, čím sa bez akéhokoľvek bližšieho zdôvodnenia dostáva do rozporu so systematickou interpretačnou zásadou eurokonformného výkladu a teleologickou interpretačnou zásadou zohľadnenia

účelu (únievej) právnej normy, teda v širšom význame s výkladovým princípom *e ratione legis*.

Ústavný súd považuje za potrebné vysporiadať sa ďalej aj s časťou argumentácie najvyššieho súdu, v rámci ktorej najvyšší súd pri vymedzení pojmu „škoda na zdraví“ poukázal na obsah dôvodovej správy k zákonu č. 381/2001 Z. z., keďže táto otázka by *prima facie* mohla čiastočne súvisieť aj s vymedzením hraníc možnej eurokonformnej interpretácie vnútroštátneho práva. Z rozhodovacej činnosti Súdneho dvora vo všeobecnej rovine vyplýva, že súd členského štátu musí v prípade použitia vnútroštátnych právnych predpisov, ktoré sú výsledkom transpozície smernice, vychádzať z domnienky, že keď členský štát využil možnosť voľnej úvahy obsiahnutej v tomto ustanovení, tak mal v úmysle si v celom rozsahu splniť povinnosti vyplývajúce mu z tejto smernice (porovnaj Pfeiffer, bod 111 a 112 a rozsudok zo 16. 12. 1993, Wagner Miret, C-334/92, Zb. s. I-6911, bod 20).

Súdny dvor tieto úvahy ďalej doplnil a konkretizoval vo svojom rozsudku z 29. 4. 2004, Björnekulla Fruktindustrier AB, C-371/02, z obsahu ktorého vyplýva, že povinnosti eurokonformného výkladu smernice nebráni ani opačný výklad, ktorý vyplýva z prípravných legislatívnych prác (*travaux préparatoires*) k dotknutej právnej úprave (bod 13 posledná veta označeného rozsudku).

Z uvedeného vyplýva, že ak najvyšší súd dôvodovú správu k zákonu č. 381/2001 Z. z. argumentačne použil s cieľom abstrahovania úmyslu historického zákonodarcu, pričom ak z tejto myšlienkovvej konštrukcie chcel vyvodiť iný interpretačný variant, než ktorý vyplýva z označených smerníc, tak ani táto myšlienková línia nie je vzhľadom na už uvedené v okolnostiach danej veci relevantná.

Opierajúc sa o uvedené ústavný súd konštatuje, že vzhľadom na skutočnosť, že vnútroštátna právna regulácia neobsahuje nič, na základe čoho možno hodnotiť výklad a aplikáciu vnútroštátneho práva vo svetle únievého práva *contra legem*, bolo v danom prípade povinnosťou najvyššieho súdu uplatniť taký výklad pojmu „škoda na zdraví“ uvedeného v § 4 ods. 2 zákona č. 381/2001 Z. z., ktorého výsledok nevedie k popretiu

ústavného princípu, podľa ktorého majú byť vnútroštátne právne predpisy interpretované súladne s princípmi európskej integrácie a spolupráce úniových orgánov a orgánov členského štátu, a v širších súvislostiach aj k porušeniu medzinárodných záväzkov, ktoré Slovenská republika v súvislosti so svojím členstvom v Európskej únii na seba prevzala, a tým aj porušeniu základného práva sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Požiadavka spravodlivosti osobitne zvýraznená v čl. 6 ods. 1 dohovoru je totiž kritériom ukladajúcim každému všeobecnému súdu ústavnú povinnosť hľadať také riešenie prerokúvanej právnej veci, ktoré nebude možné vyhodnotiť ako extrémne nesúladné s princípom spravodlivosti a popierajúce zmysel a účel príslušných zákonných ustanovení.

V tejto súvislosti považuje ústavný súd za potrebné ďalej uviesť, že vzhľadom na skutočnosť, že najvyšší súd argumentačne pracoval iba s právnou vetou vyjadrenou v rozsudku Súdneho dvora vo veci Haasová a ďalší, ktorú interpretoval bez zohľadnenia širšieho skutkového a právneho kontextu, ktorý bol pre Súdny dvor rozhodujúci pre jej formuláciu, a pojmy v nej obsiahnuté interpretoval výlučne s ohľadom na normatívne nekonzistentné pojmové a systematické špecifiká vyplývajúce z Občianskeho zákonníka, ktoré následne extrapoloval do právnej úpravy obsiahnutej v zákone č. 381/2001 Z. z., dospel k záveru, ktorý je zjavne za hranicou zmyslu a cieľov označených smerníc, tak ako ich Súdny dvor vyložil v odôvodnení svojho rozsudku vo veci Haasová a ďalší.

V reakcii na spôsob, ako sa najvyšší súd argumentačne vysporiadal s kľúčovou námietkou sťažovateľov, a tým aj označeným rozhodnutím Súdneho dvora vo veci Haasová a ďalší, v okolnostiach danej veci považuje ústavný súd za podstatné vo všeobecnej rovine uviesť, že rozhodnutia Súdneho dvora v konaniach o predbežných otázkach predstavujú záväzný interpretačný nástroj pri rozhodovaní skutkovo a právne totožných vecí, pričom z povahy týchto rozhodnutí vyplýva, že tieto sú záväzné ako celok a právna veta sformulovaná Súdny dvorom na ich konci je len jeho koncentrovanou odpoveďou na položenú otázku, a preto poskytuje len prvotnú informáciu o obsahu konkrétneho rozhodnutia o predbežnej otázke. Z uvedených dôvodov k obsahu právnej vety nemožno pristupovať ako k pravidlu spôsobilému samostatnej subsumpcie, prípadne tak,

že ju vnútroštátny interpret bude vykladať izolovane bez znalosti súvislostí, ku ktorým sa organicky viaže, a pojmy v nej uvedené bude interpretovať s ohľadom na vnútroštátne špecifiká, ale jej význam je potrebné nachádzať v kontexte celého odôvodnenia rozhodnutia Súdneho dvora o predbežnej otázke [m. m. rozsudok Súdneho dvora zo 16. 3. 1978 vo veci Robert Bosch GmbH (C 135/77, bod 1 a 4)].

Vzhľadom na skutočnosť, že v hierarchii súdnych rozhodnutí sa rozhodnutia Súdneho dvora o predbežných otázkach nachádzajú nad rozhodnutiami najvyššieho súdu, potom odklon trojčlenného alebo veľkého senátu najvyššieho súdu od právneho názoru vyjadreného v rozhodnutí Súdneho dvora o predbežnej otázke v zásade implikuje judikatórny exces najvyššieho súdu, a tým aj porušenie princípu rovnosti a právnej istoty a v širších súvislostiach aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, resp. základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy. Takéto odôvodnenie výroku napadnutého rozsudku najvyššieho súdu vo vzťahu k meritórnemu zisteniu považuje ústavný súd za nedostatočné, a preto vyznievajúce ako nepresvedčivé, čo je dostatočným argumentom na vyslovenie jeho arbitrárnosti a dôvodom vyslovenia porušenia práv sťažovateľov podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Odôvodnenie napadnutého rozsudku najvyššieho súdu je podľa názoru ústavného súdu zo všetkých uvedených dôvodov za hranicou ústavnej udržateľnosti. Sumarizácia nedostatkov vo vzťahu k záveru, ku ktorému najvyšší súd v napadnutom rozsudku dospel, spôsobuje, že tento záver vyznieva nepresvedčivo a na ujmu sťažovateľov. Tým došlo podľa názoru ústavného súdu zo strany najvyššieho súdu k porušeniu ich základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

Nad rámec už uvedeného ústavný súd konštatuje, že rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 6 M Cdo 1/2016 z 31. júla 2017, na ktorý v rámci svojho vyjadrenia poukázala predsedníčka najvyššieho súdu, bol následne publikovaný v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 8/2008 (s. 12 až 18). Uvedená skutočnosť signalizuje, že právny názor v ňom vyjadrený na otázku pasívnej vecnej legitímácie poisťovne v sporoch o náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej prevádzkou motorového

vozidla prešiel na úrovni najvyššieho súdu kvalifikovaným diskurzom a predstavuje judikatórny smer, ktorý síce nie je formálne záväzný, ale nie je ani bez normatívneho významu pre ďalšie vývoj rozhodovacej činnosti všeobecných súdov vrátane najvyššieho súdu. Náznaky judikatórneho posunu a stabilizovaného posudzovania označenej problematiky v zmysle publikovaných právnych záverov vyplývajúcich z rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 6 M Cdo 1/2016 z 31. júla 2017 badať aj v neskorších rozhodnutiach tohto súdu.

III.2 K namietanému porušeniu sťažovateľmi označených práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy

Vo vzťahu k namietanému porušeniu základných práv sťažovateľov podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy ústavný súd uvádza, že v nadväznosti na vyslovenie porušenia základného práva sťažovateľov podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a zrušenie rozsudku najvyššieho súdu sa v súlade s doterajšou judikatúrou ústavného súdu (II. ÚS 182/06, IV. ÚS 311/08) otvára priestor na to, aby sa najvyšší súd sám vyrovnal s ochranou označených základných práv hmotného a procesného charakteru sťažovateľov. Ústavný súd preto sťažnosti v tejto časti nevyhoviel, uprednostňujúc právomoc všeobecného súdu na ochranu subjektívnych práv účastníkov konania pred ich ochranou v konaní pred ústavným súdom. Ústavný súd v tejto súvislosti prihliadol aj na zásadu minimalizovania zásahov do právomoci iných orgánov verejnej moci, keďže nálezom zrušujúcim rozhodnutie o poslednom procesnom prostriedku, ktorý zákon sťažovateľom na ochranu ich práv poskytuje, sa vytvoril priestor na ochranu namietaného porušenia týchto práv v rámci sústavy všeobecných súdov (obdobne pozri napr. IV. ÚS 128/07, IV. ÚS 24/2010, I. ÚS 244/2011, IV. ÚS 495/2011). Ústavný súd preto rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto nálezu.

IV.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva

alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak to je možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, obnovil stav pred porušením.

Podľa § 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah zruší a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu.

V nadväznosti na vyslovenie porušenia základného práva sťažovateľov podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru zrušil ústavný súd napadnutý rozsudok najvyššieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie (bod 2 výroku tohto nálezu). V ďalšom konaní bude najvyšší súd viazaný právnymi názormi ústavného súdu vyslovenými v tomto rozhodnutí.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v súvislosti s ich právnym zastupovaním advokátom v konaní pred ústavným súdom. Úhradu sťažovateľom priznal spolu za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, spísanie sťažnosti a jej podanie) vrátane paušálnej náhrady hotových výdavkov podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) v nimi požadovanej výške neprevyšujúcej sumu, na ktorú by mali nárok podľa vyhlášky (bod 3 výroku tohto nálezu).

Priznanú úhradu trov konania v uvedenej sume je najvyšší súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, nadobudne toto rozhodnutie právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

K rozhodnutiu pripája odlišné stanovisko sudca Lajos Mészáros.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. decembra 2018